Indian Streams Research Journal
ISSN 2230-7850
Impact Factor : 3.1560(UIF)
Volume-4 | Issue-12 | Jan-2015
Available online at www.isrj.org

गुणवंतराव देशमुख माध्यमिक विद्यालयातील इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या लेखनात येणाऱ्या अडचणींचा शोध घेणे व त्या सोडविण्यासाठी उपक्रम राबविणे.

सीमा बर्गट (पांढरकर)

सहा. प्राध्यापक , गुणवंतराव देशमुख शिक्षण महाविद्यालय, पुसद.

सारांश : १. संशोधन समस्येची पार्श्वभूमी आणि महत्व :-

इंग्रजी विषयाचे दैनदिन जीवनामध्ये महत्वाचे स्थान आहे. भाषा विकासाच्या क्षेत्रामध्ये मातृभाषा, राष्ट्रभाषा याबरोबरच आंतरराष्ट्रीय भाषेच्या विकासाला शाळा स्तरावर प्रोत्साहन मिळावे आणि भाषेच्या बाबतीत कोणतीही कमतरता विद्यार्थ्यांमध्ये राहु नये, किमान या तिनही भाषाच्या संदर्भात विद्यार्थ्यामध्ये अपेक्षित क्षमता विकसित व्हाव्यात याकरीता शाळा स्तरावर इयत्ता पहिली पासून इंग्रजी विषयाचे निर्धारण करण्यात आले आहे. भाषा संपादनाच्या क्षेत्रामध्ये ज्या मुलभूत क्षमता विद्यार्थ्यामध्ये विकसित होणे आवश्यक आहे त्यावर आधारीत घटक आणि उपघटकांची रचना करण्यात आली. पाठयपुस्तकामध्ये निर्धारित करण्यात आलेल्या घटक आणि उपघटकांच्या संदर्भात द्यावयाचा अध्ययन अनुभव हा विद्यार्थ्यांच्या दैनंदिन जीवनाशी निगडीत असावा आणि त्या घटकातील विविध बाबीच्या संदर्भात विद्यार्थी परस्परांशी आंतरक्रिया करू शकला पाहीजे या गोष्टी अपेक्षीत आहेत. या विविध कौशल्यापैकी इंग्रजी भाषेमध्ये लेखन या कौशल्याच्या अनुषंगाने विविध प्रकारच्या योजनांचे निर्धारण अभ्यासक्रमामध्ये आणि पाठयपुस्तकामध्ये करण्यात आलेले आहे.

प्रस्तावना :

वास्तविकता विद्यार्थ्यांमध्ये ही लेखनाची क्षमता वर्ग निहाय वेगवेगळी आहे व ती विकसित करण्यासाठी विविध प्रकारचे अध्ययन अनुभव पाठयपुस्तकातील घटक उपघटकांच्या आधारावर शिक्षकांकडुन देण्यात येतात परंतु लेखनाच्या संदर्भात अपेक्षीत असलेल्या क्षमता विद्यार्थ्यामध्ये विकसित झाल्याचे दिसुन येत नाही अशा स्थितीत विविध प्रशिक्षण कार्यक्रमामध्ये देण्यात आलेल्या मार्गदर्शनाचा प्रत्यक्ष इंग्रजी विषयाच्या संदर्भातील अपेक्षीत क्षमताअंतर्गत लेखन कौशल्य विकसित करण्यामध्ये उपयोग केल्यानंतर देखील अपेक्षीत पातळीपर्यंत विद्यार्थी पोहचू शकत नाही अशा स्थितीत इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या लेखनाच्या संदर्भात निर्धारित करण्यात आलेल्या अपेक्षीत क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित होण्यामध्ये विविध अडचणी येतात. या अडचणी सोडविण्यासाठी सक्रिय प्रयत्न अपेक्षीत आहे अन्यथा गुणवत्तेच्या संदर्भात अपेक्षीलेली समानता साध्य होवू शकणार नाही या सर्व बाबीचा विचार करून आणि विद्यार्थी अपेक्षित लेखन क्षमतेच्या संदर्भात नेमक्या कोणत्या चुका करतो, त्याला इंग्रजी विषयाच्या संदर्भात लेखन करताना नेमक्या

[]ोणत्या अडचणी येतात याचा शोध घेवून त्या सोडविण्यासाठी विविध उपक्रमांचा वापर करणे आवश्यक आहे. या दृष्टिकोणातुनच प्रस्तुत संशोधन विषयावर अभ्यास होणे आवश्यक आहे.

२. समस्या विधा-न :-

"गुणवंतराव देशमुख माध्यमिक विद्यालयातील इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या लेखनात ये[]ाऱ्या अडचणींचा शोध घेणे व त्या सोडविण्यासाठी उपक्रम राबविणे."

इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांमध्ये इंग्रजी विषयाच्या संदर्भात आवश्यक असलेल्या लेखन कौशल्याचा विकास अपेक्षीत लेखन कौशल्यांच्या उद्दिष्टांच्या संदर्भात होण्यामध्ये विविध प्रकारच्या अडचणी असल्याचे दिसून येते. या अडचणी सोडविण्यासाठी विद्यार्थ्यांच्या लेखन विषयक गरजा विचारात घेवून त्यांच्या लेखनामध्ये नेमक्या कोणत्या प्राथमिक स्वरूपाच्या अडचणी आहेत याचा विद्यार्थीनिहाय शोध घेवून या अडचणींच्या समानतेच्या आधारावर विविध उपक्रमांचे निर्धारण करून प्रस्तुत इंग्रजी विषयाच्या लेखनामधील अडचणी सोडविण्याचा आणि राबविलेल्या उपक्रमांच्या प्रभावशीलतेचा अभ्यास प्रस्तुत संशोधनामध्ये करण्यात आला आहे.

ले[]ा-न :- लेखन म्हणजे दिलेली माहिती जशीच्या तशी लिहणे होय. लेखन हे एक कौशल्य असून त्यामध्ये सामान्यता दृ[] ले[]ा-न, श्राव्य लेखन, गती लेखन अणू ले[]ान आणि शुध्द लेखन याचा समावेश होतो. तात्पर्य विशिष्ट मुळांक्षरांचा आणि शब्दांचा अर्थ लक्षात घेवू-न लिहण्याची क्रिया करणे म्हणजे लेखन होय.

अडचणी :- इंग्रजी विषयामध्ये विविध प्रकाराच्या अंतर्गत लेखन करतांना जशी माहिती दिली आहे वा जशी आहे तसेच तिचा जो अर्थ आहे त्या स्वरूपात पूर्णता आणि अंशता लिहता न येणे म्हणजे लेखनातील अडचणी होय जसे शुध्द स्वरूपात न लिहणे, विशिष्ट गतिने न लिहता येणे, तोडी स्वरूपातील उच्चार विचारात घेवून न लिहता येणे, फलकावर दिलेली माहिती लिहतांना चुका करणे, शुध्द लेखनाच्या चुका करणे इत्यादींना अडचणी म्हणून संबोधण्यात आले आहे.

उपक्रम :- इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या लेखनामध्ये येणाऱ्या दृक लेखन, श्राव्य लेखन, अनु लेखन, शुध्द ले[]ा-न यामध्ये येणाऱ्या समस्या वा अडचणी सोडविण्यासाठी विविध प्रकारे नव्याने तयार करण्यात आलेल्या अध्ययन अनुभवाचे प्रत्यक्ष कार्यान्वयन म्हणजे उपक्रम होय.

३. संशोधनाचे उदिद्ष्टे :- प्रस्तुत संशोधनाची उद्दिष्टे पुढीलप्रमाणे निश्चित करण्यात आली आहे.

१. इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या दृक लेखनामध्ये येणाऱ्या अडचनींचा शोध घेणे आणि त्या दूर करण्यासाठी उपक्रम राबवि[].
२. इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांच्या इंग्रजी विषयाच्या श्राव्य लेखनामध्ये येणाऱ्या अडचणींचा शोध घेणे आणि त्या दूर करण्यासाठी उपक्रम राबवि[].
३. इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या अनु लेखनामध्ये येणाऱ्या अडचणींचा शोध घेणे आणि त्या दूर करण्यासाठी उपक्रम राबवि[].
४. इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या शुध्द लेखनामध्ये येणाऱ्या अडचणींचा शोध घेणे आणि त्या दूर करण्यासाठी उपक्रम राबवि[].
५. इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या दृक, श्राव्य आणि अनु लेखनामध्ये येणाऱ्या अडचणी सोडवि[]्यासाठी राबविलेल्या उपक्रमाची परिणामकारकता तपासणे.

४. संशोधनाच्या परिकल्पना :- प्रस्तुत संशोधनाच्या परिकल्पना पुढीलप्रमाणे निर्धारित करण्यात आल्या आहेत.

१. इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या दृक लेखनामध्ये येणाऱ्या अडचणी सोडविण्यासाठी राबविलेला उपक्रम प्रभावशील आहे.

२. इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या श्राव्य लेखनामध्ये येणाऱ्या अडचणी सोडविण्यासाठी राबविलेला उपक्रम प्रभावशील आहे.
३. इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या अणु लेखनामध्ये येणाऱ्या अडचणी सोडविण्यासाठी राबविलेला उपक्रम प्रभावशील आहे.
४. इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या शुध्द लेखनामध्ये येणाऱ्या अडचणी सोडविण्यासाठी राबविलेला उपक्रम प्रभावशील आहे.

५. संशोधनाची गृहितके :- प्रस्तुत संशोधनाची गृहितके पुढीलप्रमाणे निश्चित करण्यात आली आहेत.

इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना लेखनाच्या विविध प्रकारामध्ये अडचणी आहेत या अडचणी सोडविण्यासाठी शाळा स्तरावर विद्यार्थ्यांच्या गरजा विचारात घेवून विविध उपक्रम राबविल्यास त्या दूर होतील.

६. संशोधनाच्या मर्यादा :- प्रस्तुत संशोधनाच्या मर्यादा पुढीलप्रमाणे निश्चित करण्यात आल्या आहेत.

१. प्रस्तुत संशोधन कार्य गुणवंतराव देशमुख माध्यमिक विद्यालययापुरतेच मर्यादित आहे.
२. प्रस्तुत संशोधन कार्य गुणवंतराव देशमुख माध्यमिक विद्यालययातील इयत्ता पाचवीच्या विद्यार्थ्यापर्यंत मर्यादित आहे.
३. इयत्ता पाचवीतील विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या लेखनामध्ये येणाऱ्या अडचणी त्यामध्ये दृक लेखन, श्रुतु लेखन, अणु लेखन आणि शुध्दलेखन याचाच विचार प्रस्तुत संशोधनामध्ये करण्यात आला.
४. प्रस्तुत संशोधन कार्य शैक्षणिक सत्र २०१२-१३ मध्ये संबधित शाळेमध्ये इयत्ता ५ वी मध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यापूरतेच मर्यादित होते.

७. संशोधन कार्यासाठी वापरलेली पध्दती - प्रस्तुत संशोधन कार्यासाठी प्रायोगिक पध्दतीचा वापर करण्यात आलेला आहे. त्यामध्ये गुणवंतराव देशमुख माध्यमिक विद्यालयातील इयत्ता पाचवीमध्ये अध्ययन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी विषयाच्या लेखनामध्ये अपेक्षीत उद्दिष्टांच्या साध्यतेच्या संदर्भात येणाऱ्या अडचणींचा शोध विद्यार्थीनिहाय घेण्यात आलेला आहे. विद्यार्थ्यांमध्ये इंग्रजी विषयाच्या लेखनाच्या संदर्भात अपेक्षित असलेल्या क्षमतांच्या संदर्भात असलेल्या अडचणी विचारात घेण्यात आल्या या अडचणीची विद्यार्थीनिहाय समानता विचारात घेवून त्या सोडविण्यासाठी विविध कार्यक्रम राबविण्यात आले आणि त्यानंतर राबविलेल्या कार्यक्रमामुळे पूर्वी असलेल्या विद्यार्थ्यांच्या अडचणी किती प्रमाणात सुटण्यास मदत झाली तात्पर्य राबविलेल्या उपक्रमाची परिणामकारकता तपासण्यात आली आहे.

८. संशोधनाची जनसंख्या आणि न्यादर्श - प्रस्तुत संशोधनामध्ये गुणवंतराव देशमुख माध्यमिक विद्यालयातील इयत्ता पाचवीमध्ये अध्ययन करणाऱ्या सर्व विद्यार्थी आणि विद्यार्थीनी प्रस्तुत संशोधनाची जनसंख्या आहे. त्यापैकी १० विद्यार्थ्यांची निवड संशोधन कार्यासाठी करण्यात आली आहे. त्यासाठी प्रासंगिक नमूना निवड प्रणालीचा अवलंब करण्यात आला आहे.

९. संशोधनाची साधने - प्रस्तुत संशोधनासाठी विद्यार्थ्यांच्या लेखनाच्या संदर्भात असलेल्या विविध अडचणीचा शोध घेण्यासाठी पूर्व चाचणी आणि राबविलेल्या उपक्रमाची परिणामकारकता तपासण्यासाठी उत्तर चाचणीचा वापर करण्यात आला आहे.

सार□ी □ १
इंग्रजी विषयाच्या अनुलेखनाच्या बाबतीत पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमध्ये विद्यार्थ्यांची स्थिती दर्शवणारी सारणी.

अ.क्र	अनुलेखनाच्या वर्गांतराचे प्रमाण	पूर्व चाचणी विद्यार्थ्यांची संख्या आणि % प्रमाण.		उत्तर चाचणी विद्यार्थी संख्या आणि % प्रमाण.	
		सं□या	%	सं□या	%
१	४ पे□ा □मी	०१	१०.००	००	००.००
२	५ ते ८	०१	१०.००	००	००.००
३	९ ते १२	०६	६०.००	०२	२०.००
४	१३ ते १६	०१	१०.००	०४	४०.००
५	१७ पेक्षा अधिक	०१	१०.००	०४	४०.००
		१०	१००	१०	१००

आलेख क्र १
इंग्रजी विषयातील अनुलेखनाच्या बाबतीत पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमध्ये विद्यार्थ्यांची स्थिती दर्शवणारा आलेख.

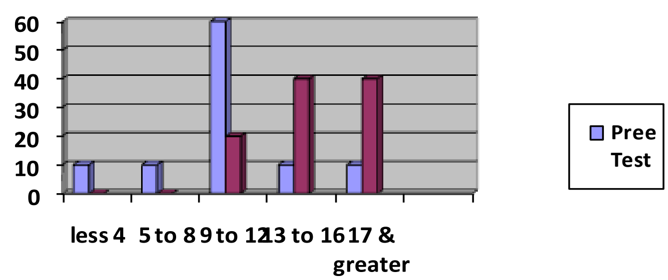

सार□ी □ २
इंग्रजी विषयातील श्रुतलेखनाच्या बाबतीत पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमध्ये विद्यार्थ्यांची स्थिती दर्शवणारी सारणी.

अ.क्र	श्रुतलेखनाच्या वर्गांतराचे प्रमाण	पूर्व चाचणी विद्यार्थ्यांची संख्या आ□ि % प्रमा□.		उत्तर चाचणी विद्यार्थी संख्या आणि % प्रमाण.	
		सं□या	%	सं□या	%
१	४ पे□ा □मी	०२	२०	००	००
२	५ ते ८	०२	२०	०१	१०
३	९ ते १२	०४	४०	०१	१०
४	१३ ते १६	०१	१०	०४	४०
५	१७ पेक्षा अधिक	०१	१०	०४	४०
		१०	१००	१०	१००

आलेख क्र. २
इंग्रजी विषयातील श्रुतलेखनाच्या बाबतीत पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमध्ये विद्यार्थ्यांची स्थिती दर्शवणारा आलेख.

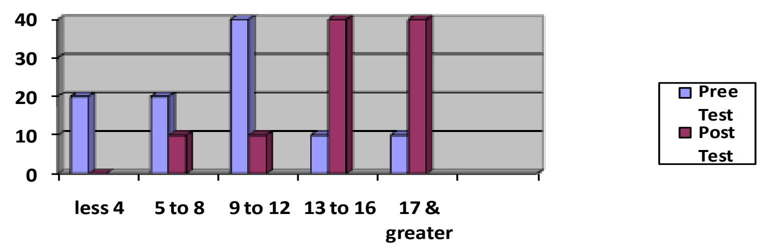

सारणी ३
इंग्रजी विषयातील गतिलेखनाच्या बाबतीत पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमध्ये विद्यार्थ्यांची स्थिती दर्शवणारी सारणी.

अ.क्र	गतिलेखनाच्या वर्गांतराचे प्रमाण	पूर्व चाचणी विद्यार्थ्यांची संख्या आणि % प्रमाण.		उत्तर चाचणी विद्यार्थी संख्या आणि % प्रमाण.	
		संख्या	%	संख्या	%
१	४ पेक्षा कमी	०२	२०.००	००	००.००
२	५ ते ८	०१	१०.००	०१	१०.००
३	९ ते १२	०२	२०.००	०२	२०.००
४	१३ ते १६	०४	४०.००	०३	३०.००
५	१७ पेक्षा अधिक	०१	१०.००	०४	४०.००
		१०	१००	१०	१००

आलेख क्र. ३
इंग्रजी विषयातील गतिलेखनाच्या बाबतीत पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमध्ये विद्यार्थ्यांची स्थिती दर्शवणारा आलेख.

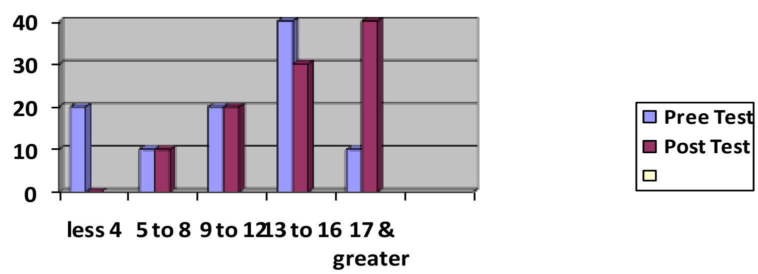

सारणी ४
इंग्रजी विषयातील दृकलेखनाच्या बाबतीत पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमध्ये विद्यार्थ्यांची स्थिती दर्शवणारी सारणी.

अ.क्र	दृक लेखनाच्या वर्गांतराचे प्रमाण	पूर्व चाचणी विद्यार्थ्यांची संख्या आणि % प्रमाण.		उत्तर चाचणी विद्यार्थी संख्या आणि % प्रमाण.	
		संख्या	%	संख्या	%
१	४ पेक्षा कमी	०२	२०.००	००	००.००
२	५ ते ८	०२	२०.००	०२	२०.००
३	९ ते १२	०३	३०.००	०१	१०.००
४	१३ ते १६	०३	३०.००	०५	५०.००
५	१७ पेक्षा अधिक	००	००.००	०२	२०.००
		१०	१००	१०	१००

आलेख क्र ४
इंग्रजी विषयातील दृकलेखनाच्या बाबतीत पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमध्ये विद्यार्थ्यांची स्थिती दर्शवणारा आलेख.

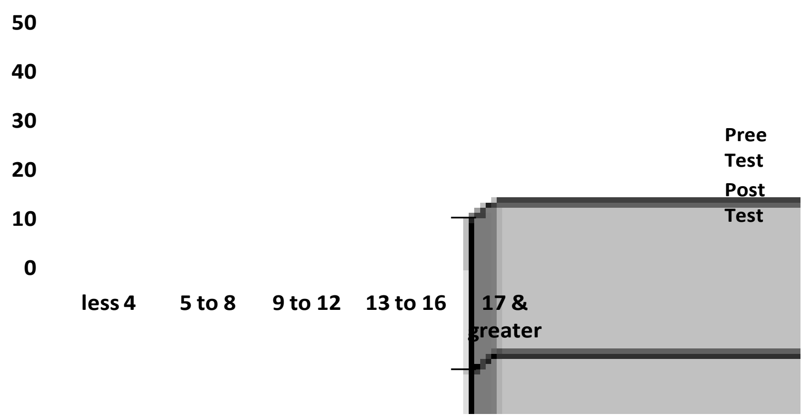

१०. संशोधनाचे निष्कर्ष :- प्रस्तुत संशोधनाच्या संदर्भात पुढील निष्कर्ष काढण्यात येत आहेत.

१. इंग्रजी विषयातील अनुलेखनाच्या बाबतीत उत्तर चाचणीमधील अधिकांश विद्यार्थी उच्च स्तरावरील वर्गांतरामध्ये समाविष्ट आहेत याचा अर्थ असा की, विद्यार्थ्यांच्या अनुलेखन कौशल्य विकसित करण्यासाठी राबविलेल्या उपक्रमामुळे विद्यार्थ्यांची अनुलेखनामध्ये प्रगती झाल्याचे दिसून येते.

२. इंग्रजी विषयातील श्रुतलेखनाच्या बाबतीत उत्तर चाचणीमधील अधिकांश विद्यार्थी उच्च स्तरावरील वर्गांतरामध्ये समाविष्ट आहेत याचा अर्थ असा की, विद्यार्थ्यांच्या श्रुतलेखन कौशल्य विकसित करण्यासाठी राबविलेल्या उपक्रमामुळे विद्यार्थ्यांची श्रुतलेखनामध्ये प्रगती झाल्याचे दिसून येते.

३. इंग्रजी विषयातील गतिलेखनाच्या बाबतीत उत्तर चाचणीमधील अधिकांश विद्यार्थी उच्च स्तरावरील वर्गांतरामध्ये समाविष्ट आहेत याचा अर्थ असा की, विद्यार्थ्यांच्या गतिलेखन कौशल्य विकसित करण्यासाठी राबविलेल्या उपक्रमामुळे विद्यार्थ्यांची गतिलेखनामध्ये प्रगती झाल्याचे दिसून येते.

४. इंग्रजी विषयातील दृकलेखनाच्या बाबतीत उत्तर चाचणीमधील अधिकांश विद्यार्थी उच्च स्तरावरील वर्गांतरामध्ये समाविष्ट आहेत याचा अर्थ असा की, विद्यार्थ्यांच्या दृकलेखन कौशल्य विकसित करण्यासाठी राबविलेल्या उपक्रमामुळे विद्यार्थ्यांची दृकलेखनामध्ये प्रगती झाल्याचे दिसून येते.

५. इंग्रजी विषयातील मुळाक्षरांच्या अनुलेखनाच्या पूर्व चाचणीमधील सरासरी प्राप्त गुणांच्या शेकडा प्रमाणाचे मध्यमान ५३.०० टक्के आहे तर उत्तर चाचणीमधील सरासरी शेकडा प्रमाणाचे मध्यमान ७७ टक्के आहे. पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमधील शेकडा प्रमाणातील अंतर २४ टक्के आहे. यावरुन स्पष्ट होते की, विद्यार्थ्यांचे अनुलेखन कौशल्य विकसित करण्यासाठी राबविण्यात आलेल्या उपक्रमांची परिणामकारकता अधिक आहे.

६. इंग्रजी विषयातील मुळाक्षरांच्या श्रुतलेखनाच्या पूर्व चाचणीमधील सरासरी प्राप्त गुणांच्या शेकडा प्रमाणाचे मध्यमान ४४.०० टक्के आहे तर उत्तर चाचणीमधील सरासरी शेकडा प्रमाणाचे मध्यमान ७८.०० टक्के आहे. पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमधील शेकडा प्रमाणातील अंतर ३४.०० टक्के आहे. यावरुन स्पष्ट होते की, विद्यार्थ्यांचे अनुलेखन कौशल्य विकसित करण्यासाठी राबविण्यात आलेल्या उपक्रमांची परिणामकारकता अधिक आहे.

७. इंग्रजी विषयातील मुळाक्षरांच्या गतिलेखनाच्या पूर्व चाचणीमधील सरासरी प्राप्त गुणांच्या शेकडा प्रमाणाचे मध्यमान ५०.५० टक्के आहे तर उत्तर चाचणीमधील सरासरी शेकडा प्रमाणाचे मध्यमान ७५ टक्के आहे. पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमधील शेकडा प्रमाणातील अंतर २४.५० टक्के आहे. यावरुन स्पष्ट होते की, विद्यार्थ्यांचे अनुलेखन कौशल्य विकसित करण्यासाठी राबविण्यात आलेल्या उपक्रमांची परिणामकारकता अधिक आहे.

८. इंग्रजी विषयातील मुळाक्षरांच्या दृकलेखनाच्या पूर्व चाचणीमधील सरासरी प्राप्त गुणांच्या शेकडा प्रमाणाचे मध्यमान ४३.५० टक्के आहे तर उत्तर चाचणीमधील सरासरी शेकडा प्रमाणाचे मध्यमान ७०.५० टक्के आहे. पूर्व चाचणी आणि उत्तर चाचणीमधील शेकडा प्रमाणातील अंतर २७.०० टक्के आहे. यावरुन स्पष्ट होते की, विद्यार्थ्यांचे अनुलेखन कौशल्य विकसित करण्यासाठी राबविण्यात आलेल्या उपक्रमांची परिणामकारकता अधिक आहे.

सीमा बर्गट (पांढरकर)
सहा. प्राध्यापक , गुणवंतराव देशमुख शिक्षण महाविद्यालय, पुसद.